

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL

la „Tel. Rom.” într-una cu suplimentul „Fôia Pedagogică”
Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidieceșane Sibiu, strada Măcelarilor 45.
Correspondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român”, strada Măcelarilor Nr. 45.
Epistolele nefrancate se refuză. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Cestiunea episcopiei ortodoxe sârbesci dela Ueskub.

Între chestiunile eșite la ivelă din incidentul tulburărilor din imperiul turcesc nu ocupă loc neînsemnat nici chestiunile bisericesci. În deosebi Sârbii și Bulgarii au dezvoltat mare activitate pentru câștigarea de drepturi nouă pentru biserica lor ortodoxă națională. Tot așa au lucrat și frații noștri din România, dar precum se vede cu mai puțin rezultat. Nici succesele Sârbilor și ale Bulgarilor nu se dovedesc până acum de prea mare însemnătate. Totuși pentru ei sunt mai bune prospecte pentru rezultate barem în parte multumitoare în viitoriu, decât sunt pentru biserica noastră ortodoxă română-macedoneană.

Nu avem intențiune a ne ocupa de astădată cu biserica ortodoxă română din Macedonia, ci ne mărginim a face cunoscut cetitorilor noștri un articol scris de fostul ministru președinte sârbesc Novakovic și publicat în revista bisericescă sârbescă și în revista bisericescă rusescă din Petersburg, care totodată este și fôia oficiôsă a Sântului Sinod. privitoriu la chestiunea episcopiei ortodoxe sârbesci dela Ueskub.

Etă-l în extras după „Egyetértés” :

Cërta bisericescă între grecii și turcii dela Ueskub s'a iscat la anul 1889. Biserica ortodoxă sârbescă din anticitate s'a bucurat de dreptul, ca în „Biserica Rescumpărătorului” limba liturgică să fie limba slavonă și a avut liber dreptul de dispunere asupra averei, care o a avut de când exarchatul bulgar a fost pus sub supremația patriarhului dela Constantinopole.

Cërta s'a iscat de acolo, că Sârbii au voit să înființeze lângă biserica și o școlă. La Pascile din 1896 Grecii au câștigat pentru ideia lor pe un preot, pe preotul de până acum l'au alungat și cu el și liturgia slavonă, și s'au instalat și în averea bisericescă. Plângerile Sârbilor, ca să se restabilească ordinea bisericescă de până acum, sinodul patriarhal nu le-a ascultat, cu

tôte că și însuși ambasadorul Sârbiei dela Constantinopole a intervenit în afacere.

Decisiunea sinodului, din cauza indiferenței autorităților turcesci și din cauza slăbiciunii metropolitului, nici n'a fost luată în seamă.

La Pascile din 1896 Sârbii au cercat să alunge cu puterea pe Greci din biserica, dar' nu le-a succedat. Pentru aplanarea cersei sinodul patriarhal a trimis pe metropolitul Ambrosiu dela Ochida, dar' Sârbii n'au prea ascultat de el, căci au știut înainte, că le este inamic. Și Ambrosiu dela Ochrida într'adevăr a judecat în favorul Grecilor, a dis, ca Sârbii să-și zidescă o nouă biserică, pentru sine, er' până atunci în anumite zile pot să țină în acesta serviciu divin în limba slavonă. Sârbii de geaba s'au plâns din nou la Constantinopol; sinodul a revocat pe Ambrosiu, după ce și-a terminat misiunea. Noul exmis, metropolitul Methodiu a murit însă în curând, la 19 Novembre anul trecut. Pentru liniștirea Sârbilor, la inițiativa ambasadorilor rusesci și sârbesci, dela 1892 încôce i-s'a fost dat de coadjutor archimandritul sârbesc Nikofor. Cu consentimentul guvernului turcesc acum acest Nikofor a luat în mână guvernamentul bisericesc. Dar Ambrosiu, care cu totă revocarea lui nu s'a depărtat din loc, a răpit la sine guvernamentul, și ca să potă delătura pe Nikofor, a mers până acolo, încât l'a acusat cu crime politice la ministeriul turcesc. Guvernul a făcut pechișiune domiciliară la locuința acestuia, dar' n'a găsit nimic compromițătoriu. La vestea, că Methodiu a răposat, în Constantinopol numai decât s'a adunat sinodul patriarhal și a ales de următoriu al lui pe Ambrosiu, și încă înainte de a fi acela barem înmormântat.

Sârbii la alegerea lui Ambrosiu s'au amărît foarte tare și l'au împedat în împlinirea funcțiunilor oficiöse. Ambrosiu și-a răsunat cu aceea, că a închis „Biserica Rescumpărătorului” și o-a sigilat, ca astfel să împedecă cu totul oficiul divin slavon în ea. Sârbii din cauza acesta s'au plâns din nou la sinodul patriarhal, dar fără nici

un folos, căci după-aceea sinodul a declarat alegerea lui Ambrosiu de canonică.

Sârbii, cu tôte aceste, n'au încetat de a executa oficiul divin slavon în „Biserica Rescumpărătorului”, la ce guvernul turcesc, ca să pună odată capăt cersei fără de sfârșit, a închis biserica și din partea sa. Comisiunea bărbaților de încredere rusesci a pus guvernamentul metropoliei er' în mâinile lui Nikofor. La Sinod a apărat pe Sârbi și Sârbia și Muntenegro, dar înzădar. Atunci ministrul s'a adresat pentru sprigin direct la ministrul de externe rusesc, și nu fără rezultat. Intre asttel de împregiurări și după-ce și Pôrta a denegat întărirea lui Ambrosiu, patriarhul a voit să cedeze, dar sinodul s'a opus și la acesta.

Fôrte natural, că între astfel de împregiurări, încă nu se potă prevedecă ce rezolvare va avé cestiunea acesta. Nu e cu neputință ca Sârbii să imiteze pe România și Bulgaria, și să se rupă de cătră patriarhie și să-și înființeze o biserică autochefală.

În cele urmatore ni se spune în „E”, că patriarhul ecumenic dille trecute a protestat din nou la Pôrta pentru demiterea lui Ambrosiu din Ueskub. În ședința proximă a sinodului, după cum se anunță în o telegramă mai nouă din Constantinopol, se vor ocupa cu chestiunea alegerei noului metropolit. Dacă e adevărat, ceea ce se vestescă din Constantinopol, atunci toți membrii sinodului se vor opune ca să fie un sârb ales de metropolit.

Precum se vede le-a venit rëndul și la Sârbi, ca să se convingă, cât este de plăcut, când nu ți se permite nici a te ruga lui D-șeu în limba ta în biserică, ci ți se impune o limbă străină necunoscută, ba chiar periculoasă pentru interesele tale naționale. N'au voit să ne credă ore-când pe noi, românii ortodoxi din Ungaria, când cercam să ne emancipăm de sub tutoretul lor bisericesc, păgubitoriu în timpul din urmă nu numai pentru interesele noastre naționale și materiale, ba chiar și pentru cele bisericesci, mo-

rale. Înțelegem pe Sârbii ortodoxi din Ungaria. Acum vadă și ei. Dôr' vor învăța din aceste lupte pentru limbă în biserică ale fraților lor din Turcia și nu ne vor face atâtea greutăți la definitiva despărțire de cătră dênșii și în cele materiale, susținând însă pentru tôte tēmpurile legăturile dogmatice, cari numai întări-ni-se-vor, dacă ne vom respecte fie-care reciproc tôte drepturile, ce ne compet și unuia și altuia; drepturi, nu prescise de legi făcute fără voia noastră, ci drepturi prescise de legea divină și isvorite din inimă curată și însuflețită pentru binele tuturor.

O voce turcescă despre resbelul greco-turcesc. Un corespondent alui „Budapesti Hirlep” a avut o convorbire cu un diplomat turcesc, care stă aprôpe de Pôrta și care s'a exprimat în modul următoriu asupra resbelului greco-turcesc.

Triumful armatei turcesci asupra armatei grecesci n'a făcut superbă pe Turcia. Nici n'a fost terminată mobilizarea întregii armate și Turcia a și învins total pe Greci, fără de a se da vre-o luptă mai mare ori chiar decisivă. Spiritul și disciplina armatei turcesci este excelentă și chiar și europenii recunosc, că nu potă fi acusată cu atrocități și vandalisme. Nu acesta se potă dice însă despre armata grecescă. Până când armata turcescă a câștigat un mare prestigiu în fața Europei din cauza bravei sale ținute pe câmpul de resbel, pe atunci armata grecescă a perdit fôrte mult din simpatiile ce și le câștigase la început din cauza mării însuflețiri ce a arătat înainte de a intra în acțiune.

Porturile turcesci s'au dovedit destul de bine întărite ca nici marina grecescă să nu potă opera cu succes în contra Turciei.

Turcia de present a mobilizat 420,000 de soldați din cari nici a patra parte n'au ajuns încă la destinațiunea lor, și în urma succeselor de până acum nici va fi potă necesară terminarea mobilizării în extensiunea concepută pentru terminarea acestui resbel.

Cu privire la pace, diplomatul turcesc s'a declarat, că Turcia numai de silă a întreprins actualul resbel și nu voiesce nimicirea Greciei. A fost însă datore din respect

FOIȚA.

Documente pentru limbă și istorie.

(Urmare.)

Dintre vitele prășite de economii din comitatul acesta, o păreche de boi buni costă dela 250 floreni până la 350 fl. v. a. și mai bine. O vacă costă dela 40—80 fl., un cal dela 50—150 fl., un berbec 6 fl. și una ôie stêrpă cam 4 fl. 50 cr. Ingrijirea vitelor și cu deosebire a cailor este și ađi primitivă și cât de neglăsă.

Locuitorii români din comitatul Făgărașului trăesc în genere din economie de câmp și de vite, din pădurărit și din industrie de casă. Prima cale ferată s'a deschis în acest comitat în 20 Noemvre 1892 dela Sibiu la Făgăraș, unde este și ađi ultima gară, căci altă cale ferată aici până acum nu s'a mai clădit.

Despre ce, ca să se scie și cei viitori am făcut și subscriem această descriere.

Din ședința comitetului parochial român greco-ortodox.

Făgăraș, în 2/14 Septembrie 1886.

(L. S.)

Juliu Dan, m. p.
protopop.

Membrii comitetului parochial:

Ioan Turcu, m. p.
protonotar comit. pensionat.

Ioan Dejenariu, m. p.
comptabilul „Furnicei.”

Ioan Ciora, m. p.
argășitor.

Iosif Ciora, m. p.
argășitor.

Ariton Ciora, m. p.
argășitor.

George Ciora, m. p.

Apoi mai sunt membrii ai comitetului parochial, cari împedecați fiind nu s'au prezentat la subscriere, și adecă: Nicolae Toma, David Berlea, Tanase Boer, Ioan Țenglea.

Avem școlă confesională elementară cu patru despărțeminte conduse de un învățator, căruia îi dăm pe an 300 floreni, salar și quartir liber în edificiul școlii.

Ioan Berescu, m. p.
învățator.

Ioan Turcu, m. p.
membru al comitetului parochial.

Ioan Dejenariu, m. p.
membru al comitetului parochial.

Cu ocașiunea subscrierii a acestui document membrul comitetului parochial Iosif Ciora subscrie

15 fl. pentru speșele acoperirii turnului și a mai dat înainte 30 fl. pentru o haină de biserică.

Iosif Ciora, m. p.

La dorința societății argășitorilor români din Făgăraș se constată, că această societate, care ađi are 49 membri, a dăruit bisericii noastre praporul cel mare de mătasă grea, ce a costat 350 fl. v. a.

D. u. s.

Ioan Turcu, m. p.
membru al comitetului parochial.

Ioan Dejenariu, m. p.
membru al comit. parochial și notar al comit.

Aceste documente s'au pus cu crucea deodată în globul din vârful turnului și s'au aședat acolo sus pe turn în 4/16 Septembrie 1896.

Făgăraș, în 27 Aprile 1897.

Dr. Ioan Turcu,
protonotar comitatens pensionat.

(Va urma.)

cătră sine se-și apere interesele sale pe această cale, dacă altcum nu i-a succes a le apăra față de Grecia.

Sôrtea suditorilor greci din Turcia nu se va schimba întru nimic, căci aceia s'au purtat ca buni patrioți față de Sultanul și față de Turcia. Acțiunea cutezată însă a guvernului grecesc a stricat foarte mult Grecilor din Macedonia pe terenul bisericesc, și din acesta folos vor trage numai cei doi mari inimi ai lor: Sêrbii și Bulgarii (Dar Românii macedoneni, cari n'au stat nici cât de puțin cu patriotismul lor înapoia Bulgarilor și Sêrbilor și nici cei din regatul român n'au pornit vre-o mișcare dusmănoasă în contra imperiului turcesc strîmător în favorul lor, cum era să pornească Bulgaria și Sêrbia, dacă nu erau împedecate chiar de patrôna lor de Rusia, — nu vor câștiga nimic? Nu va fi de prisos ca bărbații de stat ai României și cei cari au puterea în mână să mediteze asupra acestui lucru. Red. Tel. Rom.) Patriarhatul ecumenic fără îndoelă va perde din teritoriul, dar pentru această nici Sultanul, nici Pôrta nu e de vină. Causa acestei extraordinar de mare perderi morale a Grecilor din Turcia, numai guvernul grecesc este. Istoria anilor din urmă este foarte instructivă în privința acestei. Revoluția din Creta dela 1867 a creat exarhatul bulgar; revoluția dela 1889 a creat cele mai multe episcopate bulgare. În decursul acestui resbel Bulgarii și Sêrbii noștri s'au purtat foarte frumos. Au dat bani și au făcut tot felul de donațiuni; au dăruit armatei mulți cai și au trimis și voluntari. Dacă ei ar păși acum cu vre-o cerere echitabilă și fundată, Pôrta nu li-o ar pute denega.

În privința reformelor, se declară pentru urgenta lor introducere.

La urma spereză, că acest resbel, de altcum nedorit, va fi un început de regenerare și întărire a imperiului turcesc în viitor.

Revista externă.

Din incidentul neînțelegerii dintre austriaci și magiari din cauza cuotei, „Epoca” din București, publică sub titlul: „Mișcarea federalistă în Austro-Ungaria” următorul raport:

Cestiunea dualismului austro-ungar, care anul trecut s'a prelungit în mod provisor pe un an pentru ca acum să se renouiască pe un nou termen de șecă ani, — a ajuns în faza cea mai acută posibilă.

După-ce comisiunile celor două parlamente nu s'au putut înțelege asupra cuotei — părți pe care trebuie s'o plătescă cele două state pentru cheltuelile comune — s'au început, din ordinul împăratului, tratările între cele două guverne, adevă între contele Badeni și baronul Bánffy. Și cei doi primi-ministri au cedat puțin: Badeni a redus cererea Austriei dela 42% la 36%, ér Bánffy oferă, 33, 4% adevă cu 2% mai mult decât comisiunea camerei ungurești. Mai mult nici unul nu vrea să cedeze, așa că o intervenție a Corônei pare a fi indispensabilă. Împăratul va trebui să hotărască, și cei din Rudapesta, cât trebuie să contribuie fie-care din cele două state la cheltuelile comune ale monarhiei: armata, afacerile străine etc.

Și ori cum va hotărî Împăratul, cele două state vor fi nemulțumite.

Sunt atât de agitate acum spiritele în ambele state, încât cele două guverne vor fi silit să demisioneze, căci s'a hotărît în ambele parlamente obstrucționismul cel mai desperat în contra cuotei.

Acastă situație a creat un curent puternic în Austria și mai ales prin curcurile hotărîtore din Viena: curentul ruperei dualismului și al federalizării Austro-Ungariei, adevă fie-care naționalitate să se bucure de autonomie teritorială.

Atât de puternic a devenit curentul federalist, încât chiar partidul social-creștin (antisemit), care odinioară propoveduia centralismul, a devenit acum federalistul cel mai convins. Diariul acestui partid, „Deutsches Volksblatt”,

inaugurând campania federalistă, în unul din numerii din urmă sub titlul: Falișmentul centralismului, serie următoarele:

Intemplările din zilele din urmă vor fi căștigat mulți aderenți noi pentru ideia federalizării imperiului, pentru că ele au dus la absurd sistemul centralist. De aceea șicem: Jos centralismul, pentru-că suntem convinși, că parlamentarismul nostru nu va pute să lucreze pentru binele popórelor, decât pe o nóue sănătósă și firescă basă federalistă.

Reservându-ne a cita în numărul nostru de mâne spusele șiarelor „Reichswehr”, „Neues Pester Journal”, „Pesti Napló”, „Pesti Hirlap”, etc. pro și contra federalismului, cităm deocamdată următorii apel la revoluție, din „Magyar Hirlap”, organ guvernamental independent din Budapesta:

„Se prea pôte ca în această crisă unul din cei doi primi miniștri, Badeni sau Bánffy, să alunece și să cadă.

Dar și aceea e adevărat, că acest unul tot Bánffy are să fie... Dar abia atunci are să începă cea mai amară decepție pentru Austria.

„Domniilor așa cred, că odată cu căderea „Vitézului țerii” (Bánffy), pajura Ungariei are să ajungă pe mâna lor. Dar după părerea noastră, abia atunci vor vedé austriacii, că Desider Bánffy nu însemnă Ungaria, și că a lui cădere nu va să șică, că noi vom primi tot ce Austria vrea.

„Și atunci va pute să începă lupta cea mare, lupta ce va răsuna în lume, luptă nu între ómeni, ci între țeri, și în această luptă va fi și un rănit, va fi și un mort: Dualismul.

„Tótă nădejdea ne-o punem în lupta cea de pe urmă. Șcim să învîrtim arme, șcim a face și șocoteli, ne a învêțat vecinul austriac, — și nici Dumnezeuul Magiariilor nu a murit încă și abia atunci va vedé Austria, că se găsese în fața Ungariei”.

Din întréga atitudine a presei ungurești față de campania federalistă din Austria, rezultă, că ungerii preferă să provóce o revoluție pentru proclamarea independenței Ungariei, decât să se învoescă cu federațiunea imperiului.

Resbelul greco-turcesc tot mai decurge, Grecii se retrag, ér Turcii mereu înainteză. Domokos încă a cădút în mâna Turcilor. Grecii cu tóte acestea nu încetéză a se înarma și a se pregăti pentru lupta decisivă. Dar acum nu atât în speranța de a bate pe Turci, ci pentru onórea stégului și pentru de a ocupa câteva puncte dela Turci unde vor pute, ori pentru de a pute ține în mâinile lor pe cele ocupate, ca astfel să siléscă pe Turci la o pace mai favorabilă pentru dânșii.

Turcia n'a răspuns încă la nota puterilor cu privire la acordarea unui armistițiu pentru începerea negocierilor de pace, cu tóte, că Grecia s'a declarat pentru supunere la voința puterilor. Se vede, ca trăgéneză cu intențiune răspunsul, ca să pótă înainta tot mai mult cu operațiunile sale militare în Grecia, ca astfel să o siléscă pe această la primirea unor condițiuni de pace foarte grele pentru ea.

Se crede însă, că puterile nu-i vor permite a păși cu astfel de condițiuni, cu atât mai virtos, căci e temere de nóue complicațiuni anunțându-se mișcări revoluționare în Macedonia și astfel totul foarte ușor s'ar pute întórcé în defavorul ei, cu tóte succesele militare obținute până acum pe câmpul de resbel.

Sinodul archidieceșan.

Ședința XI.

Luni, la 28 Aprile, (10 Maiu) 1897.

Președinte: Excelența Sa Metropolitanul Miron Romanul.

Ședința se deschide la 4 óre după prânș.

Autenticarea protocolului ședinței X. se amăna pe mâne la 12 óre din

și, când împreună cu cea a protocolului de față se va șevrși de o comisie compusă din domni deputați rămași în Sibiiu.

La ordinea șilei comisia școlară, care prin raportorul seu Dr. Șpan referéză asupra raportului consistorial, prin care se promovéză spre aprobare „Aritmetica pentru școlele poporale” de F. E. Lurtz, tradusă de un învățător.

La propunerea comisiunii Aritmetica de Lurtz se apróbă și se introduce ca manual în școlele poporale rom. gr.-or. din archidieceșă.

Cu privire la propunerea d-nului deputat Dimitrie Comșa de a se introduce în seminarium studiul comptabilitătea, comisia propune, ca consistoriul să se autorizeze a-l introduce, pentru secțiunea teologică, cu începutul anului școl. 1897/8.

Deputatul Dr. Pușcariu face contrapropunerea, să se dea afacerea consistoriului, care să introducă studiul pomenit în seminarium, decă se va pute în conformitate cu planul de învățământ.

Punându-se la vot, se primesce propunerea domnului deputat Dr. Pușcariu.

Tot comisia școlară prin raportorul Dr. P. Oprișa referéză asupra raportului consistorial prin care se promovéză „Regulamentul pentru examenele de cualificație învățătórescă la institutul pedagogic al archidieceșei gr.-or. din Transilvania”.

La propunerea comisiunii, Regulamentul din chestiune, după unele îndreptări stilare, se apróbă și se introduce în mod provisoriu în folosire la seminarium archidieceșan.

Cu privire la „Întâia carte de lectură” de Ioan Popescu, revêdută de Dr. Șpan, comisia propune, ca aceea să se apróbe și introducă ca manual în școlele poporale greco-orientale române.

Sinodul primesce propunerea comisiiei.

Cu privire la „Cartea de cetire, pentru anii din urmă ai școlelor poporale și de repetițiune”, de Domețiu Dogariu și Nicolau Pilția, comisiunea propune, că deórece cuprinde multe inexactități defecte pedagogice, didactice și metodice, numita carte să nu se introducă ca manual în școlele noastre.

Deputatul Dr. Pușcariu, face contrapropunerea, ca cartea din chestiune, din lipsa de alte manuale de această natură, să se recomande chiar și cu neajunsurile constatate.

Punându-se chestia la vot, propunerea deputatului Dr. Pușcar cade, și astfel Cartea de cetire de Dogariu și Pilția nu se admite de manual pentru școlele noastre poporale.

Referitoriu la „Abecedariul maghiar pentru școlelele elementare poporale” de M. Voileanu și Petru Bod, sinodul la propunerea comisiiei școlare decide, ca numita carte, deși cuprinde unele defecte formale și didactice-metodice, totuși, considerând, că ea intenționéză instrucția limbei maghiare pe temeiul pieselor de cetire, ceea-ce e o îmbunătățire față cu abecedarele existente, să se introducă în folosirea școlilor noastre poporale.

Urméză la desbatere propunerea deputatului Virgil Oniș, de a se scóte manualele destinate pentru școlele medii și cea comercială superióră din Brașov de sub obligământul de a se tipări în tipografia archidieceșană.

Comisia școlară, considerând lipsa arđétore de manuale pentru școlele medii și cea comercială superióră, greutățile materiale și formale ale autorilor, provenite din obligamentul de a-și tipări opurile numai la tipografia archidieceșană, — faptul că tipografia archidieceșană și altcum e peste măsură ocupată cu alte lucrări, — și de altă parte nici nu posedé tóte caracterele grafice trebuincióse la cărțile didactice, — ér lipsa de manuale im-

pedecă învățământul și educațiunea: propune, să se scóte din valóre concludul nr. 114/94 încât privesce manualele destinate pentru școlele medii și școla comercială superióră din Brașov.

Deputatul Ioan de Preda face contrapropunerea: Avênd în vedere, că chestiunea sulevată prin propunerea de sub întrebare este deja rezolvită prin un conclud sinodal adus deja, propunerea deputatului V. Onișiu deasemenea să se transpună consistoriului spre studiere și raportare proximului sinod.

Deputatul P. Cosma sprijinesce propunerea lui Preda.

Deputatul Dr. P. Șpan se scóte cu vehemență în contra tendențelor de a monopolisa editura și tipărirea cărților de scólă.

Deputatul Dr. V. Bologa e de părerea, să nu se facă greutăți la sporirea cărților didactice, când sunt ele destule puse din alte părți.

Deputatul D. Comșa sprijinesce propunerea comisiunii.

Deputatul Dr. Elie Cristea din îndemnuri de ridicare a rentabilității tipografiei archidieceșane află a fi de lipsă și de dorit, să nu se priméscă propunerea deputatului Oniș. Pledeză contra intențiilor și dorințelor unora, de a scăpa de obligământul de a-și tipări lucrările la tipografia noastră și astfel a sprigină o instituție bisericescă-națională. Vor fi tipografi, cari vor tipări mai efin cu câți-va floreni; dar n'ar trebui să-i pară réu nici unui domn autor român după vre-o 20 fl., dacă scie că-i dá unei instituțiuni bisericesci naționale.

Deputatul Dr. Oprișa, ca referent al comisiunii apără vederile aceleia. Aduce un exemplu, că un profesor anul trecut nu și-a putut tipări un studiu de geometrie, deórece tipografia archidieceșană n'a avut caracterele grafice necesare.

Deputatul Ioan de Preda spune, că în astfel de casuri extra-ordinare totdeuna s'au făcut excepțiuni. Autorilor respectivi li s'a permis să-și tipărescă lucrările la alte tipografii.

Ex. Sa Metropolitanul: Un profesor gimnasial nu și-a putut tipări un elaborat algebraic în tipografia archidieceșană. Era grabă mare pentru tipărirea programei gimnasiului, unde avé să se publice elaboratul respectiv. Timpul nu era de ajuns pentru procurarea figurilor geometrice trebuincióse. — Nu șcim casuri, unde s'ar fi tipărit cărți mai efin, și chiar în cele ce privesc forma estetică, mai corespundător.

Punându-se la vot, propunerea comisiunii cade, și se primesce cea a deputatului Ioan de Preda.

În legătură cu concludese anterioare despre aprobarea cărților didactice pentru școlele noastre poporale, comisia școlară propune, să se impue autorilor, ca cu ocașiunea presentării opurilor lor Ven. Consistorium spre aprobare, pentru școlele noastre, să deslușescă în comitivă, că prin ce întrec opurile prezentate pe cele apărute deja în aceea specialitate?, ér recensenții să fie îndrumați a presenta o recenziune comparativă, recomandând spre aprobare numai astfel de opuri didactice, cari întrec pe cele apărute mai nainte în specialitatea respectivă.

Deputatul Dem. Comșa accentueză, că prin propunerea comisiunii se impune recensenților o sarcină obșitóre dar neremunerată și prin urmare greu de împlinit. Face contrapropunerea, să se transpună chestiunea consistoriului spre examinare.

Deputatul Dr. Șpan primesce contrapropunerea lui Comșa, cu adausul însă, să fie recercat consistoriul a pregăti un regulament despre examinarea cărților prezentate.

Sinodul aduce concludul, ca propunerea din chestiune să se transpună contistoriului spre examinare cu însărcinarea, a pregăti un regulament privitor la censurarea cărților didactice

de admis în folosința scólelor noastre populare.

La ordinea zilei referada comisiunii financiare asupra raportului general al comisiunii administrative a fundațiunii „Șaguna” despre activitatea ei în anul 1896/7.

Comisia prin referentul său, deputatul Dr. N. Vecerdea propune:

Raportul comisiunii administrative a fundațiunii „Șaguna” despre mersul afacerilor sale în anul 1896/7 se ia spre alătură în întreg cuprinsul se ia spre alătură la protocol; ér proiectul de buget pe anul 1898, promovat în legătură cu acel raport, se aprobă, având a se lua în considerare la compunerea bugetului consistorial pro 1898.

Se primesce.

Raportul fondurilor și fundațiilor arhiepiscopale cu finea anului 1896, la propunerea comisiunii, — se ia spre alătură.

Aceeaș comisie prin raportorul său Victor Tordășianu referă asupra raportului consistorial privitor la împărțirea ajutoarelor din fundațiunea „Andronic” pe anul 1897.

Raportul cons., la propunerea comisiunii, se ia spre alătură.

Deputatul V. Damian își exprimă dorința, ca de aci încolo dela procurantă după a stipendii din fundațiunea „Andronic”, să nu se cêră prin concurs arătarea despre cunoștința de limbă.

Cu privire la propunerea deputatului P. Cosma relativ la înființarea unui fond de asigurare, comisia financiară propune, ér sinodul decide, ca aceea să se transpună consistoriului cu însărcinarea, să vină la proxima sesiune cu propunere în meritul afacerii.

Relativ la raportul cons. despre rugarea mai multora din comuna Felța, pentru relaxarea a 2000 fl. din datoria ce o are pomenita comună bisericească la fondul Rudolfin, sinodul la propunerea comisiunii financiare, ia acest raport spre alătură; relaxarea sumei de 2000 fl. o înveștă și îndrumă consistoriul a lua măsurile de lipsă pentru încasarea succesivă a pretensiunii, având a relata despre rezultat proximului sinod.

La ordinea zilei raportul comisiunii petiționare, care prin referentul său Dr. G. Buzura raportă asupra următoarelor cereri întrate direct la sinod:

a) a vêduvei Maria Belașcu însc. Hulpuș din Lómneș și a fiilor ei Ioan și Maria, pentru un ajutoriu de 150 fl. ca despăgubire pentru curtea lor vândută parohiei Hașag;

b) a comitetului parochial din Sălciua de sus pentru un împrumut de 4000 fl. în scopul edificării bisericii;

c) a sinodului parochial din Sălciua de jos pentru un ajutoriu de 3000 fl. în scopul salarizării parochului;

d) a învățătorului Ioan Vesa din Bedeleu pentru un ajutoriu,

e) a comitetului parochial din Bruiu pentru un ajutoriu în scopul reparării bisericii;

f) a parochului Ioan Jurca din Cebea, pentru un ajutoriu;

g) a mai multor credincioși din Copșa mare pentru ajutor în scopul edificării unei biserici nouă.

h) a parochului Teodor Purdean din Gârbău pentru un ajutor de 100 fl.;

i) a parochului Samuil Susa din Selișca pentru un ajutor de 200 fl.;

l) a parochienilor din Dobra pentru esmiterea unui comisariu consistorial în scopul de a cerceta abuzurile sêvêrite de adm. protopresb. al tractului Dobres din incidentul aleser de membri clericali și mireni ordinari și ad hoc, pentru sinodul ppresbiteral elect. al numitului tract;

m) a 21 membri ai sinodului protopresbiteral din tractul Hașeg pentru admiterea adm. prot. Avram Stanca în scopul candidații la postul vacant de protopresbiter;

n) a comitetului par. din Somartin pentru un ajutoriu în scopul reparării bisericii;

o) a mai multor credincioși din Șieul-mare, pentru suspendarea lui Ștefan Floriță din postul de cantor și epitrop;

p) a parochului Eremie Necșa din Cigmău pentru acordarea unui ajutoriu de 200 fl.

La propunerea comisiunii aceste cereri se transpun consistoriului spre competentă afacere.

1. Arătarea lui Rubin Pațita din A.-Iulia Nicu protopopului tractului A.-Iulia Nicu. Ivan, pentru mai multe abuzuri;

2. arătările: a) a preotului Ioan Runcan din Murș-Sângeorgiu;

b) a mai multor credincioși din M.-Sângeorgiu;

c) a epitropului Georgiu Dăndărău, și

d) a lui Petru Cupta tot de acolo, contra protopopului tract. Murș-O. Orhei, Nicolau Maneguțiu, pentru mai multe abuzuri, iregularități și înjurături necuviincioșe;

La propunerea comisiunii se transpun consistoriului spre competentă afacere.

Cererea sinodului parochial din comuna Criș cu filiile Clóster și Meșindorf, pentru desmembrare dela protopresbiteratul Cohalmului și adnexare la protopresbiteratul Sighișorei, — la propunerea comisiunii se transpun consistoriului spre competentă afacere.

Petiția sinodului par. din Băcăinți pentru desmembrare dela protopresbiteratul Geógiului și încorporare la protopresb. Orăștiei, — la propunerea comisiunii se transpun consistoriului spre competentă afacere.

Apelația lui Mihail Dara din Băcăinți pentru nimicirea concludului consistoriului metropolitan Nr. 101/1896. — la propunerea comisiunii, fiind înaintată la for necompetent, se respinge și se restituie petentului.

La ordinea zilei comisia financiară, care prin referentul său Dr. V. Preda raportă asupra proiectului de buget al consistoriului arhiepiscopal pe anul 1898.

La propunerea comisiunii, proiectul de buget fiind tipărit și împărțit între deputați, se consideră de cetit și se primesce de basă la desbaterea specială.

În desbaterea specială a acestui proiect de buget, la propunerea comisiunii, poziția 8 („Sidoxie”) dela fondul general administrativ de sub titlul „Acoperire” se urcă în urma unui conclud sinodal din a. c. la 80,000 fl. După pos. 27. de sub titlul „Recerinte” are a se induce o pos. nouă: „Dotarea protopresbiterilor tractuali și ajutoare parochilor” de 32,000 fl.

În fine la „reducerea” arhiepiscopale se ridică pos. 3. „Venit din tipografie” de sub titlul „Acoperire” dela 1800 fl. la 1964 fl. 74 cr.

Bugetul astfel votat se alătură la protocol.

La propunerea biroului, sinodul în sensul §. 30. din „Regulamentul sinodal” decide: solvirea diurnelor, a banilor de quartir și a spesele de călătorie pentru deputații sinodali din sesiunea această, și anume:

Diurnele cu . . . fl. 1524.—

Bani de quartir cu . . . 572.—

Spesele de drum cu . . . 362.57

Spesele biroului cu . . . 50.—

Total . fl. 2508.57

Exelenția Sa metropolitul: Cu aceste agendele sesiunii actuale a sinodului arhiepiscopal sunt exhauriate. Mulțămesc lui D-șeu, că ne-a ajutat, să ajungem la sfârșitul sesiunii cu rezultate mulțămitoare. Mulțămesc dlor deputați, comisiunilor singuratic și biroului pentru interesul viu, ostenelele și zelul lor desvôat întru rezolvirea afacerilor venite înaintea sinodului. Doresc ca conclusele aduse să se poată executa spre binele și prosperarea întăreselor bisericii noastre ortodoxe. Pentru acest scop apelez la concursul tuturor. Să fiu scuzat, pentru neajunsurile ivite din cauza sănătății mele, cari pôte

une-ori vor fi fost chiar jignitoare. Vê asigur însă, că tóte cele ce le-am făcut și le-am grăit, le-am făcut și le-am grăit cu gândul și intenția, de a promovec binele bisericii noastre. Amlor binecuvântarea lui D-șeu asupra activității sinodului. Domnilor deputați externi le doresc reîntôrcere fericită în sinul familiilor lor, și revedere sănătoasă la sesiunea proximă sinodală.

Deputatul Dr. I. Turcu: Am lucrat cu frumos rezultat; am adus concluse, cari vor contribui la întărirea bisericii noastre. Că tóte aceste s'au împlinit astfel, avem a mulțămi în prima linie Excelenției Vóstre, care cu zel neobosit și cu desconsiderarea chiar a stării sanitare ne-ați condus, cu adîncă pe atri sfaturi înțelepte, și Vê dorim viață îndelungată în deplină sănătate, să vê vedeți realizate dorințele spre binele și prosperarea bisericii noastre ortodoxe.

Exelenția Sa: Declar sesiunea actuală a sinodului nostru arhiepiscopal încheiată.

Ședința se ridică la órele 8 sêra.

Rin...

Din parlamentul magiar.

Ședința dela 12 Maiu 1897 n.

Pecăt a fost de puțin interesantă ședința de ieri, pe atât a fost de mult interesantă ședința de azi, și acesta pentru declarațiunile ministrului-pretident br. Bánffy privitoare la interpelețiunile contelui Apponyi, Polonyi și Kossuth privitoare la neaccentuarea caracterului de rege magiar al Majestății Sale la visita dela Petersburg, apoi cu privire la neîntregirea unui post de fișpan la timpul său, la resbelul greco-turcesc, în special cu privire la insula Creta și celelalte eventualități, ce se pot nasce din acest nefericit resbel.

Din declarațiunile ministrului-pretident br. Bánffy se pôte vede, cât de puțin respect au stăpânitorii nostri magiari în străinătate. Nici pentru amintire nu-i află cineva vrednici, necum să le recunoscă vre-o importanță de factori politici în afacerile politice externe. Norocul lor, că se mulțămesc cu lauda proprie.

Dar étă decursul ședinței.

După percurgerea formalităților parlamentare trecându-se la ordinea zilei, ministrul Perczel recunoscete, că n'a purces legal la denumirea prezidențului adunării generale din comitate Zolyom; n'a putut face altcum, deoarece nu numai postul de comite suprem era vacant, dar și cel de vice-comite și astfel după lege ar fi trebuit să presideze adunarea generală proto-notariul comitatens. Dar acesta însuși era aspirant la postul de vice-comite și așa din punct de vedere etic n'a aflat consult a-i permite prezidența la ședința comisiunii de candidare și la adunarea electorală. Astfel la presiderea acestor corporațiuni deastădată a fost necesitat a trimite o persoană străină afară din sfera comitatului respectiv.

Polonyi nu se declară mulțămît cu răspunsul dat și ăce, că se putea preda prezidența primului protopretor din comitat. La acesta reflectăz ministrul, că și acesta putea concura la unul din posturile vacante, și așa n'a putut nici pe acesta să-l pună în fruntea adunării din cestiune.

Polonyi nu e mulțămît nici cu acest răspuns, ci ăce, că se putea preda prezidența altui organ administrativ străin, dar nici decum unui comite-suprem.

Camera însă ia răspunsul ministrului la cunoștință.

Urméza răspunsul baronului Bánffy privitor la visita Majestății Sale la Petersburg. Ministrul declara, că tocmai fiind că acesta visită este de importanță istorică, universală, nu pôte da un respuns meritoric. Legile noastre asigură pe deplin caracterul de rege magiar al Majestății Sale și însuși Majestatea e cel mai mare apărător al caracterului său de rege magiar. Guvernul maghiar între astfel de împrejurări n'a aflat de lipsă a lua nici o dispozițiune specială pentru accentuarea caracterului de rege magiar al Majestății Sale la visita dela Petersburg. Apoi

nici nu e consult a se pertracta asupra acestei cestiuni, ba nici chiar necesar. Dreptul nostru internațional n'a fost atacat. Cetéscă dl deputat Polonyi fôia Journal de St. Petersburg și se va convinge despre Acesta. Toastul țarului și televrama contelui Muraviev trimise reprezentațiilor Rusiei la Bucuresci, Belgrad, Sofia și Cetine, publicate în traducere prin foi, nu sunt autentice.

Polonyi nu se declară mulțămît cu răspunsul ministrului-pretident. Guvernul a comis o întrelăsare, când n'e mai culpabil față de constituție, când n'a format corect toastul Majestății Sale, ér acum cêrcă a se scăpa după spatele Regelui. Dar pentru ce nu publică guvernul textul oficios al toastului? Denegarea răspunsului la importanța acestei visite de înșământate istorică, e u lucru fără de înșământate istorică, e u lucrul fără de înșământate istorică.

Maioritătea parlamentară, liberalii dela putere, de și cu silă vèdidă, iau răspunsul prim-ministrului la cunoștință.

La interpeleția lui Kossuth privitoare la nota ce ar fi adresat puterile la 8 Maiu atât guvernului grecesc, cât și guvernului turcesc pentru intervențiune între aceste două puteri ca să se împace, declară, că astfel de notă atunci nu s'a trimis. Cu privire la inițiativa, ce ar fi dorit Kossuth să ia Ungaria pentru încetarea resbelului dintre Grecia și Turcia, declară, că acesta ar fi fost de prișos, după-ce însași Grecia a lucrat în acest sens, după-cum dovedesc evenimentele mai noue.

Kossuth nu se declară mulțămît cu răspunsul dat; casă însă îl ia la cunoștință.

Ministrul-pretident mai respunde la interpeleția contelui Apponyi, privitoare la starea politică externă creată, ori care se va crea, după terminarea nefericitului resbel greco-turcesc. Ministrul-pretident declară, ca pentru preliminarele de pace se privesce ca basă manținerea statului quo teritorial actual în peninsula balcanică și autonomia Cretei sub suveranitatea Sultanului. Cât privește intervențiunea pentru încheierea păcii, nu pôte da alt răspuns, decât acela, care l'a dat și deputatului Kossuth, ér cu privire la relațiunile create prin visita Majestății Sale la Petersburg, declară, că prin această visită nu s'au alterat nici cât de puțin relațiunile monarhiei față de ceilalți aliați ai săi. Despre acesta s'a putut convinge ori și-cine din procedura solidară a puterilor față de conflictul greco-turcesc și pentru mijlocirea păcii. Rusia nu are scopuri speciale în peninsula balcanică, decât susținerea păcii.

Contele Apponyi se declară mulțămît cu răspunsul ministrului-pretident.

În fine tot ministrul-pretident respunde la o interpelețiune alui Kossuth cu privire la publicarea cărții roșii, în care guvernul comuncă activitatea sa privitoare la politica externă.

Ministrul-pretident declară, că această carte nu se mai publică, deore-ce și așa numai acte vechi și nu de actualitate s'ar publica în ea. Despre momente mai importante guvernul înforméza parlamentul din cas în cas.

Kossuth nu e mulțămît cu răspunsul, deore-ce și alte state, d. e. Anglia, cel mai practic stat, încă susține astfel de cărți.

Majoritatea ia însă răspunsul la cunoștință.

Cu acestea exhauriându-se ordinea de zi, presidentul camerei anunțând ședința viitoare pe Marți, când se va lua la desbatere raportul comisiunii justițiare asupra proiectului de lege despre judecătoria cu jurați, ridică ședința la órele 12 și 20 minute din zi.

Noutăți.

Părechia regală a Românei la Budapesta. Sub titlul acesta ne scrie corespondentul nostru din Budapesta următoarele:

Eri în 13 Maiu n. sêra, la órele 8 și 35 a sosit la gara centrală de aci părechia regală a României, care se reîntorcea dela Abazia spre Bucuresci. Peronul a fost chiftuit de colonia română de aci și de tinerimea universitară română, care eșise în corpore spre întimpinare. Majestățile Lor au fost primite cu entuziasm aclamare de „trăescă și ăura”. Reverințele oficiale le-a făcut consulul Balș și vice-consulul Margaritesco-Grecian, ér din partea capitalei vice-primarul Pécarý, șeful de gară și un căpitan de po-

